

Syllabus and Course Scheme

Academic year 2017-18

M.A. – Urdu

Exam.-2018

UNIVERSITY OF KOTA

**MBS Marg, Swami Vivekanand Nagar,
Kota - 324 005, Rajasthan, India**

Website: uok.ac.in

एम.ए.— पूवाद्ध — 2018

उर्दू

- पेपर I** — नज़्म व गज़ल
- पेपर II** — नस्र (दास्तान, नॉविल, अफ़साना ड्रामा)
- पेपर III** — खुसूसी मुताअला —
 (अ) फ़ैज़ अहमद फ़ैज़ (ब) सर सैयद (स) ग़ालिब
 (द) इक़बाल (य) प्रेमचन्द
- पेपर IV** — तारीख़े अदब उर्दू

प्रथम प्रश्नपत्र — “नज़्म और गज़ल”

समय 3 घंटे

अंक : 100

पाठ्यक्रम पांच इकाई में विभाजित है लेकिन प्रश्न पत्र 3 खण्ड में विभाजित होगा। जो इस प्रकार है :—

- खण्ड (अ) :** इस खण्ड में एक अनिवार्य प्रश्न जिसमें प्रत्येक इकाई से 02 लघु प्रश्न लेते हुए कुल 10 लघु प्रश्न होंगे। प्रत्येक लघु प्रश्न का उत्तर लगभग 20 शब्दों में होगा। कुल अंक : 10
- खण्ड (ब) :** इस खण्ड में प्रत्येक इकाई से 02 प्रश्न लेते हुए कुल 10 प्रश्न होंगे। प्रत्येक इकाई से एक प्रश्न का चयन करते हुए कुल 5 प्रश्नों के उत्तर देने होंगे। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 250 शब्दों में होगा। कुल अंक : 50
- खण्ड (स) :** इस खण्ड में 4 प्रश्न वर्णनात्मक होंगे। (प्रश्न में भाग भी हो सकते हैं) जो सभी इकाइयों में से दिए जावेंगे, किन्तु एक इकाई से एक से अधिक प्रश्न नहीं होगा। दो प्रश्नों के उत्तर दिये जाने हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 500 शब्दों में होगा। कुल अंक : 40

नोट: इस खण्ड में एक लाज़मी सवाल तशरीह पर आधारित होगा।

Unit - I

गज़ल की सिनफी खुसूसियात, उर्दू गज़ल वली से ग़ालिब तक वली, मीर, ग़ालिब के हवाले से।

Unit - II

उर्दू गज़ल का तदरीजी इरतेका, उर्दू गज़ल दाग़ से फ़िराक़ तक, दाग़, फ़िराक़ के हवाले से। उर्दू गज़ल का तदरीजी इरतका

Unit - III

उर्दू में नज़्म निगारी का आगाज़ और इरतिका, नज़ीर अकबरआबादी, अकबर इलाहाबादी के हवाले से।

Unit - IV

उर्दू नज़्म के अहम रुज्हानात, इक़बाल से फ़ैज़ तक, इक़बाल, जोश, फ़ैज़ के हवाले से। उर्दू नज़्म के अहम रुज्हानात।

Unit - V

मुतालए मत्न (बराये तशरीह)

पाठ्य पुस्तकें :

1. मुताला-ए-वली संपादक — शारिब रुदौलवी (रदीफ 'अलिफ') प्रथम दस गज़ले
2. इन्तेखाबे कलाम-ए-मीर, संपादक—डॉ. मोहम्मद हसन (रदीफ 'अलिफ') प्रथम दस गज़ले
3. दीवान-ए-ग़ालिब, संपादक—मालि कराम (रदीफ 'य') प्रथम दस गज़लें
4. आफ़ताबे दाग़ (रदीफ 'नून') प्रथम दस गज़लें
5. गुले नगमा, प्रथम दस गज़लें (फ़िराक़ गोरखपुरी)
6. नज़ीर अकबराबादी : आदमी नामा, होली नामा

7. अकबर इलाहबादी — इस बुते सीमी बदन से कर लिया लन्दन में अक़द, बर्क कलीसा, सैयद से आज हज़रते वाइज़ ने यह कहा।
8. इक़बाल : तुलुए इस्लाम, तस्वीरे दर्द।
9. फ़ैज़ : मुझसे पहली सी मोहब्बत मेरी मेहबूब न माँग, तनहाई।
10. जोश : ज़ामन वालियाँ, बदली का चॉद।

सहायक पुस्तके :

1. वली गुजरती द्वारा ज़हीरुद्दीन मदनी।
2. मीर हयात और शाइरी द्वारा डॉ. ख्वाजा अहमद फारुकी।
3. आहंगे ग़ालिब द्वारा डॉ. यूसुफ हुसैन खाँ।
4. उर्दू गज़ल — द्वारा यूसुफ हुसैन खाँ।
5. मीर और मीरयात द्वारा मजनू गौरखपुरी।
6. ग़ालिब शख्स और शायर — मजनू गौरखपुरी
7. कुल्लियाते इक़बाल — (सदी एडीशन) संपादित द्वारा — एजुकेशनल बुक हाऊस अलीगढ़।
8. रूहे इक़बाल — द्वारा यूसुफ हुसैन खाँ
9. अकबर इलाहबादी समाजी व सियासी मुतालेआ द्वारा अफसह ज़फ़र
10. इक़बाल फलसफी और शायर द्वारा विकार अजीम
11. शाइर—ए—आखिरुज़्ज़मा डॉ. फ़ज़ले इमाम रिज़वी
12. नई नज़्म का आगाज़ व इस्तेका — द्वारा सुम्बुल निगार
13. नई नज़्म की करवटें — द्वारा डॉ. वजीर आगा
14. उर्दू में तवील नज़्म निगारी द्वारा आर.ए. काजमी
15. त्रैमासिक नखलिस्तान, राजस्थान, उर्दू अकादमी जयपुर अंक 11, शुमारा 2 (जुलाई से सितम्बर 1990)

द्वितीय प्रश्नपत्र— “नस्र (दास्तान, नाविल, अफसाना, ड्रामा)”

समय 3 घंटे

अंक : 100

पाठ्यक्रम पांच इकाई में विभाजित है लेकिन प्रश्न पत्र 3 खण्ड में विभाजित होगा। जो इस प्रकार है :—

खण्ड (अ) : इस खण्ड में एक अनिवार्य प्रश्न जिसमें प्रत्येक इकाई से 02 लघु प्रश्न लेते हुए कुल 10 लघु प्रश्न होंगे। प्रत्येक लघु प्रश्न का उत्तर लगभग 20 शब्दों में होगा। कुल अंक : 10

खण्ड (ब) : इस खण्ड में प्रत्येक इकाई से 02 प्रश्न लेते हुए कुल 10 प्रश्न होंगे। प्रत्येक इकाई से एक प्रश्न का चयन करते हुए कुल 5 प्रश्नों के उत्तर देने होंगे। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 250 शब्दों में होगा। कुल अंक : 50

खण्ड (स) : इस खण्ड में 4 प्रश्न वर्णनात्मक होंगे। (प्रश्न में भाग भी हो सकते हैं) जो सभी इकाइयों में से दिए जावेंगे, किन्तु एक इकाई से एक से अधिक प्रश्न नहीं होगा। दो प्रश्नों के उत्तर दिये जाने हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 500 शब्दों में होगा। कुल अंक : 40

नोट: इस खण्ड में एक लाज़मी सवाल तशरीह पर आधारित होगा।

Unit - I

दास्तान पर जनरल सवालात, बागो बहार और मीर अम्मन पर तनकीदी सवालात।

Unit - II

नाविल पर जनरल सवालात, तेबतुन्सूह, नज़ीर अहमद, उमरावजान अदा और मिर्ज़ा मोहम्मद हादी रूसवा पर तनकीदी सवालात।

Unit - III

अफ़साने पर जनरल सवालात प्रेमचन्द और वारदात पर तनकीदी सवालात।

Unit - IV

ड्रामे पर जनरल सवालात। अनारकली और इमतियाज़ अली ताज पर तनकीदी सवालात।

Unit - V

मुताल-ए-मत्न-बराए तशरीह व सवालात।

पाठ्य पुस्तके :

1. बाग़ ओ बहार द्वारा मीर अम्मन
2. उमरावजान द्वारा मिर्जा मोहम्मद हादी रूसवा।
3. वारदात द्वारा प्रेमचन्द्र।
4. अनारकली द्वारा इमतियाज़ अली ताज।
5. तोबतुनुसूह द्वारा नज़ीर अहमद।

सहायक पुस्तके :

1. फ़ने दास्तान गोई द्वारा कलीमुद्दीन अहमद।
2. नया अफ़साना द्वारा विकार अज़ीम
3. उर्दू नॉविल की तारीख़ द्वारा अली अब्बास हुसैनी।
4. उर्दू ड्रामा की तारीख़ व तनकीदी द्वारा इशरत रहमानी।
5. बाग़ो बहार संपादक सलीम अख़्तर (मुकदमा)
6. प्रेमचन्द कहानी का रेहनुमा द्वारा डॉ. ज़ाफ़र रज़ा।
7. दास्तान से अफ़साने तक द्वारा वकार अज़ीम।
8. मुंशी प्रेमचन्द्र शख़सियत और कारनामे डॉ. कमर रईस।
9. हमारी दास्ताने द्वारा वकार अज़ीम
10. उर्दू की नरसी दास्ताने द्वारा डॉ. अतिया निशात।
11. नॉविल का फ़न द्वारा विकार अज़ीम।
12. उर्दू दास्तान तहकीक़ व तनकीद द्वारा डॉ. कमरुल हुदा फ़रीदी।
13. अफ़सानवी अदब की नई क़िराअत द्वारा सगीरा फ़राहीन।

तृतीय प्रश्न पत्र— 'किसी एक शायर या अदीब का ख़ुसूसी मुताअला फ़ैज़ अहमद फ़ैज़, सर सैयद, ग़ालिब, इक़बाल, प्रेमचन्द"

(अ) फ़ैज़ अहमद फ़ैज़

समय 3 घंटे

अंक : 100

पाठ्यक्रम पांच इकाई में विभाजित है लेकिन प्रश्न पत्र 3 खण्ड में विभाजित होगा। जो इस प्रकार है :—

खण्ड (अ) : इस खण्ड में एक अनिवार्य प्रश्न जिसमें प्रत्येक इकाई से 02 लघु प्रश्न लेते हुए कुल 10 लघु प्रश्न होंगे। प्रत्येक लघु प्रश्न का उत्तर लगभग 20 शब्दों में होगा। कुल अंक : 10

खण्ड (ब) : इस खण्ड में प्रत्येक इकाई से 02 प्रश्न लेते हुए कुल 10 प्रश्न होंगे। प्रत्येक इकाई से एक प्रश्न का चयन करते हुए कुल 5 प्रश्नों के उत्तर देने होंगे। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 250 शब्दों में होगा। कुल अंक : 50

खण्ड (स) : इस खण्ड में 4 प्रश्न वर्णनात्मक होंगे। (प्रश्न में भाग भी हो सकते हैं) जो सभी इकाइयों में से दिए जावेंगे, किन्तु एक इकाई से एक से अधिक प्रश्न नहीं होगा। दो प्रश्नों के उत्तर दिये जाने हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 500 शब्दों में होगा। कुल अंक : 40

नोट: इस खण्ड में एक लाज़मी सवाल तशरीह पर आधारित होगा।

Unit - I

- (अ) फ़ैज़ के सवानही हालात
(विलादत, ख़ानदानी पसमंज़र, तालीम, आइली ज़िन्दगी)
- (ब) फ़ैज़ की तरबियत के दाख़िली और ख़ारिजी सरचश्मे।

(स) फैज़ बहैसियत नम्र निगार।

Unit - II

(अ) फैज़ अहमद फैज़ और बीसवीं सदी की अदबी सूरते हाल।

(ब) फैज़ अहमद फैज़ और तरक्की पसन्द तहरीक।

(स) फैज़ अहमद फैज़ आर उनके सफ़रनामे।

Unit - III

(अ) फैज़ अहमद फैज़ बहैसियत ग़ज़ल गो।

(ब) फैज़ बहैसियत सहाफी।

(स) फैज़ रूमान से हकीकत निगारी तक।

Unit - IV

(अ) उर्दू नज़्म के इरतिका में फैज़ का हिस्सा।

(ब) फैज़ अहमद फैज़ बहैसियत मकतूब निगार।

(स) फैज़ बहैसियत नक्काद।

Unit - V

मुतालए मत्न (बराये सवालात, तशरीह)

तृतीय प्रश्न पत्र

(ब) सर सैयद अहमद खां

समय 3 घंटे

1

अंक : 100

पाठ्यक्रम पांच इकाई में विभाजित है लेकिन प्रश्न पत्र 3 खण्ड में विभाजित होगा। जो इस प्रकार है :-

खण्ड (अ) : इस खण्ड में एक अनिवार्य प्रश्न जिसमें प्रत्येक इकाई से 02 लघु प्रश्न लेते हुए कुल 10 लघु प्रश्न होंगे। प्रत्येक लघु प्रश्न का उत्तर लगभग 20 शब्दों में होगा। कुल अंक : 10

खण्ड (ब) : इस खण्ड में प्रत्येक इकाई से 02 प्रश्न लेते हुए कुल 10 प्रश्न होंगे। प्रत्येक इकाई से एक प्रश्न का चयन करते हुए कुल 5 प्रश्नों के उत्तर देने होंगे। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 250 शब्दों में होगा। कुल अंक : 50

खण्ड (स) : इस खण्ड में 4 प्रश्न वर्णनात्मक होंगे। (प्रश्न में भाग भी हो सकते हैं) जो सभी इकाइयों में से दिए जावेंगे, किन्तु एक इकाई से एक से अधिक प्रश्न नहीं होगा। दो प्रश्नों के उत्तर दिये जाने हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 500 शब्दों में होगा। कुल अंक : 40

नोट: इस खण्ड में एक लाज़मी सवाल तशरीह पर आधारित होगा।

Unit - I

सर सैयद के अहद का समाजी, सियासी और अदबी पसमन्ज़र।

सर सैयद के सवानही हालात, माहोल और नशवो नुमा।

Unit - II

सर सैयद की तसनीफ़ात का तनकीदी जायज़ा।

हिन्दुस्तानी माअशरे पर 1857 के ग़दर के असरात।

Unit - III

सर सैयद के मज़हबी और सियासी नज़रियात।

सर सैयद की इसलाही और तालीमी तहरीक।

Unit - IV

सर सैयद की अदबी और सहाफ़ती ख़िदमात।

सर सैयद और उनके रूफ़का।

Unit - V

मुतालए मत्न (बराये सवालात, तशरीह)

तृतीय प्रश्न पत्र (स) ग़ालिब

समय 3 घंटे

अंक : 100

पाठ्यक्रम पांच इकाई में विभाजित है लेकिन प्रश्न पत्र 3 खण्ड में विभाजित होगा। जो इस प्रकार है :-

खण्ड (अ) : इस खण्ड में एक अनिवार्य प्रश्न जिसमें प्रत्येक इकाई से 02 लघु प्रश्न लेते हुए कुल 10 लघु प्रश्न होंगे। प्रत्येक लघु प्रश्न का उत्तर लगभग 20 शब्दों में होगा। कुल अंक : 10

खण्ड (ब) : इस खण्ड में प्रत्येक इकाई से 02 प्रश्न लेते हुए कुल 10 प्रश्न होंगे। प्रत्येक इकाई से एक प्रश्न का चयन करते हुए कुल 5 प्रश्नों के उत्तर देने होंगे। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 250 शब्दों में होगा। कुल अंक : 50

खण्ड (स) : इस खण्ड में 4 प्रश्न वर्णनात्मक होंगे। (प्रश्न में भाग भी हो सकते हैं) जो सभी इकाइयों में से दिए जावेंगे, किन्तु एक इकाई से एक से अधिक प्रश्न नहीं होगा। दो प्रश्नों के उत्तर दिये जाने हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 500 शब्दों में होगा। कुल अंक : 40

नोट: इस खण्ड में एक लाजमी सवाल तशरीह पर आधारित होगा।

Unit - I

- (1) ग़ालिब : अहद, सवानेह और शख्सियत।
- (2) कलाम-ए-ग़ालिब के फिकरी अनासिर।

Unit - II

- (1) ग़ालिब का तसव्वुर-ए-इश्क।
- (2) ग़ालिब का तसव्वुर-ए-ग़म।
- (3) ग़ालिब की ग़ज़ल की इम्तियाज़ी खुसूसियात।

Unit - III

- (1) ग़ालिब की क़सीदा निगारी।
- (2) ग़ालिब की मकतूब निगारी।
- (3) ग़ालिब का तन्ज़ो ज़राफ़त।
- (4) जदीद उर्दू नस्र के इरतिका में ग़ालिब का हिस्सा।

Unit - IV

- (1) ग़ालिब की ज़बान और उसलूब।
- (2) ग़ालिब के असरात उर्दू शेअर ओ अदब पर।

Unit - V

मुतालए मत्न : बराये सवालात और तशरीह।

तृतीय प्रश्न पत्र (द) इक़बाल

समय 3 घंटे

अंक : 100

पाठ्यक्रम पांच इकाई में विभाजित है लेकिन प्रश्न पत्र 3 खण्ड में विभाजित होगा। जो इस प्रकार है :-

खण्ड (अ) : इस खण्ड में एक अनिवार्य प्रश्न जिसमें प्रत्येक इकाई से 02 लघु प्रश्न लेते हुए कुल 10 लघु प्रश्न होंगे। प्रत्येक लघु प्रश्न का उत्तर लगभग 20 शब्दों में होगा। कुल अंक : 10

खण्ड (ब) : इस खण्ड में प्रत्येक इकाई से 02 प्रश्न लेते हुए कुल 10 प्रश्न होंगे। प्रत्येक इकाई से एक प्रश्न का चयन करते हुए कुल 5 प्रश्नों के उत्तर देने होंगे। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 250 शब्दों में होगा। कुल अंक : 50

खण्ड (स) : इस खण्ड में 4 प्रश्न वर्णनात्मक होंगे। (प्रश्न में भाग भी हो सकते हैं) जो सभी इकाइयों में से दिए जावेंगे, किन्तु एक इकाई से एक से अधिक प्रश्न नहीं होगा। दो प्रश्नों के उत्तर दिये जाने हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 500 शब्दों में होगा। कुल अंक : 40

नोट: इस खण्ड में एक लाज़मी सवाल तशरीह पर आधारित होगा।

Unit - I

- (1) इक़बाल का अहद : हयात और शख़्सियत।
- (2) इक़बाल की शायरी का आगाज़ व इरतिफ़ा।
- (3) इक़बाल के फिकरी सरचश्मे।

Unit - II

- (1) फ़िक्रे इक़बाल के बुनियादी अनासिर।
- (2) खुदी, बेखुदी।
- (3) ज़मान व मकान।
- (4) इश्क़ व अज़मते इन्सान।

Unit - III

- (1) इक़बाल का फन।
- (2) इक़बाल की ग़ज़ल गोई।
- (3) इक़बाल की नज़्म निगारी।

Unit - IV

- (1) इक़बाल की नस्र।
- (2) इक़बाल की अज़मत।

Unit - V

मुतालए मत्न : बराये सवालात और तशरीह।

तृतीय प्रश्न पत्र (य) प्रेमचन्द

समय 3 घंटे

अंक : 100

पाठ्यक्रम पांच इकाई में विभाजित है लेकिन प्रश्न पत्र 3 खण्ड में विभाजित होगा। जो इस प्रकार है :-

खण्ड (अ) : इस खण्ड में एक अनिवार्य प्रश्न जिसमें प्रत्येक इकाई से 02 लघु प्रश्न लेते हुए कुल 10 लघु प्रश्न होंगे। प्रत्येक लघु प्रश्न का उत्तर लगभग 20 शब्दों में होगा। कुल अंक : 10

खण्ड (ब) : इस खण्ड में प्रत्येक इकाई से 02 प्रश्न लेते हुए कुल 10 प्रश्न होंगे। प्रत्येक इकाई से एक प्रश्न का चयन करते हुए कुल 5 प्रश्नों के उत्तर देने होंगे। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 250 शब्दों में होगा। कुल अंक : 50

खण्ड (स) : इस खण्ड में 4 प्रश्न वर्णनात्मक होंगे। (प्रश्न में भाग भी हो सकते हैं) जो सभी इकाइयों में से दिए जावेंगे, किन्तु एक इकाई से एक से अधिक प्रश्न नहीं होगा। दो प्रश्नों के उत्तर दिये जाने हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 500 शब्दों में होगा। कुल अंक : 40

नोट: इस खण्ड में एक लाजमी सवाल तशरीह पर आधारित होगा।

Unit - I

- (1) प्रेमचन्द का अहद, सवानेह और शख्सियत।
- (2) प्रेमचन्द के फ़िकरी सरचश्मे।

Unit - II

- (1) प्रेमचन्द का असर उर्दू फ़िक्शन पर।
- (2) प्रेमचन्द की तसानीफ़। अफ़साने, नॉविल, ड्रामे, अदबी मज़ामीन।

Unit - III

- (1) प्रेमचन्द की ज़बान।
- (2) प्रेमचन्द के किरदार

Unit - IV

- (1) प्रेमचन्द की तहरीरें : तर्जुमे का मसला।
- (2) प्रेमचन्द की तहरीरों से जद्दो जहदे आज़ादी का रब्त।

Unit - V

मुतालए मत्न : बराये सवालात और तशरीह।

चतुर्थ प्रश्न पत्र— “तारीखे अदब उर्दू”

समय 3 घंटे

अंक : 100

पाठ्यक्रम पांच इकाई में विभाजित है लेकिन प्रश्न पत्र 3 खण्ड में विभाजित होगा। जो इस प्रकार है :-

खण्ड (अ) : इस खण्ड में एक अनिवार्य प्रश्न जिसमें प्रत्येक इकाई से 02 लघु प्रश्न लेते हुए कुल 10 लघु प्रश्न होंगे। प्रत्येक लघु प्रश्न का उत्तर लगभग 20 शब्दों में होगा। कुल अंक : 10

खण्ड (ब) : इस खण्ड में प्रत्येक इकाई से 02 प्रश्न लेते हुए कुल 10 प्रश्न होंगे। प्रत्येक इकाई से एक प्रश्न का चयन करते हुए कुल 5 प्रश्नों के उत्तर देने होंगे। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 250 शब्दों में होगा। कुल अंक : 50

खण्ड (स) : इस खण्ड में 4 प्रश्न वर्णनात्मक होंगे। (प्रश्न में भाग भी हो सकते हैं) जो सभी इकाइयों में से दिए जावेंगे, किन्तु एक इकाई से एक से अधिक प्रश्न नहीं होगा। दो प्रश्नों के उत्तर दिये जाने हैं।
प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 500 शब्दों में होगा। कुल अंक : 40

Unit - I

उर्दू ज़बान की इब्तिदा दकन में उर्दू नस्र व नज़्म

Unit - II

तारीखे अदब हिन्दी रीति काल, वीरगाथा काल, भक्ति काल

Unit - III

शिमाली हिन्द में उर्दू नस्र का इरतिका, शिमाली हिन्दी में उर्दू शायरी का इरतेका

Unit - IV

उर्दू शायरी की जदीद असनाफ़, जदीद नज़्म, आज़ाद नज़्म, मुअर्रा नज़्म नस्री नज़्म। जदीद शायरी।

Unit - V

तरक्की पसन्द अदब

उर्दू अदब पर मगरिबी असरात

सहायक पुस्तके :

1. उर्दू अदब की तारीख द्वारा अजीमुलहक जुनैदी
2. दकन में उर्दू द्वारा नसीरुद्दीन हाशमी।
3. मुकदमा-ए-जबान-ए-उर्दू द्वारा डॉ. मसऊद हुसैन खां
4. लखनऊ का दबिस्ताने शायरी द्वारा डॉ. अबुललैस सिद्दीकी
5. दिल्ली का दबिस्ताने शायरी द्वारा डॉ. नुरुल हसन हाशमी
6. तारीखें अदब उर्दू द्वारा डॉ. जमील जालीबी
7. उर्दू की लिसानी तारीख द्वारा डॉ. मिर्जा खलील अहमद बेग
8. तरक्की पसन्द अदब द्वारा सरदार जाफरी
9. हिन्दी अदब की तारीख द्वारा डॉ. मोहम्मद हसन
10. नए अदबी रुजहानात द्वारा डॉ. एजाज हुसैन।
11. दकनी अदब की तारीख द्वारा डॉ. मोहियुद्दीन कादरी ज़ोर
12. अदबी नस्र का इरतिका द्वारा डॉ. शहनाज़ अंजुम
13. उर्दू शायरी का फ़न्नी इरतिका द्वारा फ़रमान फतेहपुरी
14. उर्दू अदब पर मगरिबी असरात द्वारा डॉ. हामिदी कश्मीरी।

M.A. Pre. URDU
ایم اے سال اول (اردو)

- پرچہ اول : نظم اور غزل
 پرچہ دوم : نثر (واستان ، ناول ، مختصر افسانہ ، ڈرامہ)
 پرچہ سوم : کسی ایک شاعر یا ادیب کا خصوصی مطالعہ
 (فیض احمد فیض ، سر سید احمد خان ، غالب ، اقبال ، پریم چند)
 پرچہ چہارم : تاریخ ادب اردو

M.A. Pre. Urdu (اردو)
(Paper-1 Nazam & Gazal)

پرچہ اول - نظم اور غزل

وقت ۳ گھنٹے کل نمبر ۱۰۰

نصاب پانچ یونٹ پر مشتمل ہوگا۔

لیکن

پرچہ تین حصوں پر مشتمل ہوگا جس کی تفصیل اس طرح ہے
 حصہ اول : اس حصہ میں ایک لازمی سوال جس میں ہر یونٹ سے دو
 مختصر سوال لیتے ہوئے کل دس (۱۰) مختصر سوالات ہونگے
 ہر مختصر سوال کا جواب تقریباً بیس (۲۰) الفاظ میں ہوگا۔
 کل نمبر ۱۰

حصہ دوم : اس حصہ میں ہر یونٹ سے دو سوال لیتے ہوئے کل دس (۱۰) سوال ہونگے۔ ہر یونٹ سے ایک سوال کا انتخاب کرتے ہوئے کل پانچ سوالات کے جوابات تحریر کرنے ہونگے۔ ہر سوال کا جواب تقریباً ۲۵۰ الفاظ میں ہوگا کل نمبر ۵۰

حصہ سوم : اس حصہ میں چار سوال تفصیلی ہونگے (سوالات کے حصہ بھی ہو سکتے ہیں) جو سبھی یونٹ میں سے دئے جائیں گے لیکن ایک یونٹ میں سے ایک سے زیادہ سوال نہیں ہوگا۔ صرف دو سوال کے جواب دینا ہے ہر جواب میں تقریباً ۵۰۰ الفاظ ہونگے۔ کل نمبر ۴۰

یونٹ - ۱

غزل کی صنفی خصوصیات
اردو غزل ولی سے غالب تک (ولی، میر، غالب کے حوالے سے)

یونٹ - ۲

غزل کی اجزائے ترکیبی
اردو غزل داغ سے فراق تک (داغ، فراق کے حوالے سے)
اردو غزل کا تدریجی ارتقاء۔

یونٹ - ۳

اردو میں نظم نگاری کا آغاز اور ارتقاء
نظیر اکبر آبادی، اکبر الہ آبادی کے حوالے سے

یونٹ - ۴

اردو نظم اقبال سے فیض تک
اقبال، جوش ملیح آبادی، فیض احمد فیض
اردو نظم کے اہم رجحانات۔

یونٹ - ۵

مطالعہ متن: برائے تشریح

نصابی کتب:

- (۱) مطالعہ ولی مرتبہ شادب رودولوی (ردیف الف) پہلی دس غزلیں۔
- (۲) انتخاب کلام میر مرتبہ ڈاکٹر محمد حسن (ردیف الف) پہلی دس غزلیں
- (۳) دیوان غالب مرتبہ مالک رام (ردیف ی) پہلی دس غزلیں۔
- (۴) آفتاب دارغ۔ (ردیف نون) پہلی دس غزلیں۔
- (۵) گلِ نغمہ فراق گورکھپوری (پہلی دس غزلیں)
- (۶) نظیر اکبر آبادی۔ آدمی نامہ، ہولی نامہ
- (۷) اکبر الہ آبادی۔ سید سے آج حضرت واعظ نے یہ کہا۔ ایک مہر
- سیمیں بدن سے کر لیا اندن میں عقد، برقِ کلیسا۔
- (۸) اقبال طلوع اسلام، مسجد قرطبہ

- (۹) فیض - مجھ سے پہلی سی محبت مری محبوب نہ مانگ - صبح آزادی
 (۱۰) جوش - جامن والیاں، شکستِ زنداں کا خواب
 معاون کتب :

- (۱) ولی گجراتی - ظہیر الدین مدنی
 (۲) میر حیات اور شاعری پروفیسر خواجہ احمد فاروقی
 (۳) آہنگِ غالب - یوسف حسین خاں
 (۴) اردو غز - یوسف حسین خاں
 (۵) میر اور میریات - ڈاکٹر صفدر آہ
 (۶) غالب شخص اور شاعر - مجنوں گورکھپوری
 (۷) روحِ اقبال - یوسف حسین خاں
 (۸) اکبر الہ آبادی سیاسی و سماجی مطالعہ ڈاکٹر افسح ظفر
 (۹) کلیاتِ اقبال (سدی ایڈیشن) بیجو کیشنل بک ہاؤس علی گڑھ
 (۱۰) اقبال فلسفی اور شاعر - وقار عظیم
 (۱۱) شاعر آخر الزماں - ڈاکٹر فضل امام رضوی
 (۱۲) نئی نظم کا سفر - خلیل الرحمن اعظمی
 (۱۳) نئی نظم کی کروٹیں - ڈاکٹر وزیر آغا
 (۱۴) اردو میں طویل نظم نگاری - ڈاکٹر روشن اختر کاظمی
 (۱۵) سہ ماہی نخلستان (جولائی تا ستمبر ۱۹۹۰)

M.A. Pre. Urdu (اردو) سال اول
(Paper-2 Nasar : Dastan, Nuvel Afsana & Drama)
پرچہ دوم : نثر (داستان ، ناول ، افسانہ اور ڈرامہ)

وقت ۳ گھنٹے کل نمبر ۱۰۰

نسب پانچ یونٹ پر مشتمل ہوگا۔
 لیکن

پرچہ تین حصوں پر مشتمل ہوگا جس کی تفصیل اس طرح ہے
 حصہ اول : اس حصہ میں ایک لازمی سوال جس میں ہر یونٹ سے دو
 مختصر سوال لیتے ہوئے کل دس (۱۰) مختصر سوالات ہونگے
 ہر مختصر سوال کا جواب تقریباً بیس (۲۰) الفاظ میں ہوگا۔
 کل نمبر ۱۰

حصہ دوم : اس حصہ میں ہر یونٹ سے دو سوال لیتے ہوئے کل
 دس (۱۰) سوال ہونگے۔ ہر یونٹ سے ایک سوال کا
 انتخاب کرتے ہوئے کل پانچ سوالات کے جوابات تحریر
 کرنے ہونگے۔ ہر سوال کا جواب تقریباً ۲۵۰ الفاظ میں
 ہوگا

کل نمبر ۵۰

حصہ سوم : اس حصہ میں چار سوال تفصیلی ہونگے (سوالات کے حصہ بھی ہو سکتے ہیں) جو سبھی یونٹ میں سے دئے جائیں گے لیکن ایک یونٹ میں سے ایک سے زیادہ سوال نہیں ہوگا۔ صرف دو سوال کے جواب دینا ہے ہر جواب میں تقریباً ۵۰۰ الفاظ ہونگے۔ کل نمبر ۴۰

یونٹ - ۱

نصاب میں شامل نصابی کتب میں سے چار اقتباسات میں سے دو اقتباسات کی تنقیدی تشریح۔

یونٹ - ۲

راستمن پر عمومی سوالات ، باغ و بہار اور میرا سن پر تنقیدی سوالات

یونٹ - ۳

ناول پر عمومی سوالات - توبتہ النصح ، نذیر احمد ، امر اوجان لدا اور مرزا ہادی رسوا پر تنقیدی سوالات

یونٹ - ۴

افسانے پر عمومی سوالات پر ، پریم چند اور واردات پر تنقیدی سوالات۔

یونٹ - ۵

ذرائع پر عمومی سوالات اندر کلی اور امتیاز علی تاج پر تنقیدی سوالات
نصابی کتب :

۱۔ باغ و بہار از میرامن

- ۲۔ امر ایچان لو۔ از مرزا ہادی رسوا
- ۳۔ واردات از پریم چند
- ۴۔ انارکلی از امتیاز علی تاج
- ۵۔ توبۃ النصوح از نذیر احمد

معاون کتب :

- ۱۔ فنِ داستان گوئی از کلیم الدین احمد
- ۲۔ نیا افسانہ از وقار عظیم
- ۳۔ اردو ناول کی تاریخ از علی عباس حسینی
- ۴۔ اردو ڈرامہ تاریخ و تنقید از عشرت رحمانی
- ۵۔ باغ و بہار مرتب سلیم اختر
- ۶۔ اردو ڈرامے کا ارتقا از عشرت رحمانی
- ۷۔ پریم چند کہانی کا رہنما از ڈاکٹر جعفر رضا
- ۸۔ داستان سے افسانہ تک از وقار عظیم
- ۹۔ منشی پریم چند شخصیت اور کارنامے۔ ڈاکٹر قمر رئیس
- ۱۰۔ ہماری داستانیں از وقار عظیم
- ۱۱۔ اردو ڈرامہ روایت اور تجربہ از عطیہ نشاط
- ۱۲۔ اردو کی نثری داستانیں از عطیہ نشاط
- ۱۳۔ ناول کا فن از وقار عظیم
- ۱۴۔ اردو داستان تحقیق و تنقید از قمر الہدیٰ فریدی۔

ایم اے سال اول (اردو) M.A. Pre. Urdu
پرچہ سوم (Paper-3 Special Study)
”کسی ایک شاعر یا ادیب کا خصوصی مطالعہ“
(فیض احمد فیض، سرسید احمد خان، غالب، اقبال، پریم چند)

ایم اے سال اول : پرچہ سوم
فیض احمد فیض (3-A : Faiz Ahmed Faiz)
 وقت ۳ گھنٹے
 کل نمبر ۱۰۰

نصاب پانچ یونٹ پر مشتمل ہوگا۔
 لیکن

پرچہ تین حصوں پر مشتمل ہوگا جس کی تفصیل اس طرح ہے
 حصہ اول : اس حصہ میں ایک لازمی سوال جس میں ہر یونٹ سے دو
 مختصر سوال لیتے ہوئے کل دس (۱۰) مختصر سوالات ہونگے
 ہر مختصر سوال کا جواب تقریباً بیس (۲۰) الفاظ میں ہوگا۔

کل نمبر ۱۰
 حصہ دوم : اس حصہ میں ہر یونٹ سے دو سوال لیتے ہوئے کل
 دس (۱۰) سوال ہونگے۔ ہر یونٹ سے ایک سوال کا انتخاب
 کرتے ہوئے کل پانچ سوالات کے جوابات تحریر کرنے
 ہونگے۔ ہر سوال کا جواب تقریباً ۲۵۰ الفاظ میں ہوگا
 کل نمبر ۵۰

حصہ سوم : اس حصہ میں چار سوال تفصیلی ہونگے (سوالات کے حصہ بھی ہو سکتے ہیں) جو سبھی یونٹ میں سے دئے جائیں گے لیکن ایک یونٹ میں سے ایک سے زیادہ سوال نہیں ہوگا۔ صرف دو سوال کے جواب دینا ہے ہر جواب میں تقریباً ۵۰۰ الفاظ ہونگے۔ کل نمبر ۴۰

یونٹ - ۱

فیض کے سوانحی حالات
(ولادت خاندانی پس منظر، تعلیم، عائلی زندگی)
فیض کی تربیت کے داخلی اور خارجی سرچشمے
فیض بحیثیت نثر نگار

یونٹ - ۲

فیض اور بیسویں صدی کی ادبی صورت حال
فیض احمد فیض اور ترقی پسند تحریک
فیض احمد فیض اور ان کے سفر نامے

یونٹ - ۳

فیض بحیثیت غزل گو
فیض بحیثیت صحافی
فیض رومان سے حقیقت نگاری تک

یونٹ - ۴

اردو نظم کے ارتقاء میں فیض کا حصہ
فیض بحیثیت مکتوب نگار
فیض بحیثیت نقاد

یونٹ - ۵

مطالعہ متن (برائے سوالات، تشریح)

M.A. Pre. Urdu (اردو) سال اول

خصوصی مطالعہ: سر سید احمد خان

(3-B : Sir Sayyed Ahmed Khan)

وقت ۳ گھنٹے کل نمبر ۱۰۰

نصاب پانچ یونٹ پر مشتمل ہوگا۔

لیکن

پرچہ تین حصوں پر مشتمل ہوگا جس کی تفصیل اس طرح ہے
حصہ اول: اس حصہ میں ایک لازمی سوال جس میں ہر یونٹ سے دو
مختصر سوال لیتے ہوئے کل دس (۱۰) مختصر سوالات ہونگے
ہر مختصر سوال کا جواب تقریباً بیس (۲۰) الفاظ میں ہوگا۔

کل نمبر ۱۰

حصہ دوم: اس حصہ میں ہر یونٹ سے دو سوال لیتے ہوئے کل
دس (۱۰) سوال ہونگے۔ ہر یونٹ سے ایک سوال کا انتخاب
کرتے ہوئے کل پانچ سوالات کے جوابات تحریر کرنے
ہونگے۔ ہر سوال کا جواب تقریباً ۲۵۰ الفاظ میں ہوگا

کل نمبر ۵۰

حصہ سوم : اس حصہ میں چار سوال تفصیلی ہونگے (سوالات کے حصہ بھی ہو سکتے ہیں) جو سبھی پونٹ میں سے دئے جائیں گے لیکن ایک پونٹ میں سے ایک سے زیادہ سوال نہیں ہوگا۔ صرف دو سوال کے جواب دینا ہے ہر جواب میں تقریباً ۵۰۰ الفاظ ہونگے۔ کل نمبر ۴۰

یونٹ - ۱

مرسید کے عہد کا سماجی، سیاسی اور ادبی پس منظر
مرسید کے سوانحی حالات ماحول اور ذہنی نشوونما

یونٹ - ۲

مرسید کی تصانیف کا تنقیدی جائزہ
ہندوستانی معاشرے پر ۱۸۵۷ء کے غدر کے اثرات

یونٹ - ۳

مرسید کے مذہبی اور سیاسی نظریات
مرسید کی اصلاحی اور تعلیمی تحریک

یونٹ - ۴

مرسید کی ادبی اور صحافتی خدمات
مرسید اور ان کے رفقاء

یونٹ - ۵

مطالعہ متن : برائے سوالات اور تشریح

ایہ اے سال اول (اردو) M.A. Pre. Urdu

خصوصی مطالعہ : غالب (3-C : Galib)

وقت ۳ گھنٹے کل نمبر ۱۰۰

نصاب پانچ یونٹ پر مشتمل ہوگا۔

لیکن

پرچہ تین حصوں پر مشتمل ہوگا جس کی تفصیل اس طرح ہے
حصہ اول : اس حصہ میں ایک لازمی سوال جس میں ہر یونٹ سے دو
مختصر سوال لیتے ہوئے کل دس (۱۰) مختصر سوالات ہونگے
ہر مختصر سوال کا جواب تقریباً بیس (۲۰) الفاظ میں ہوگا۔

کل نمبر ۱۰

حصہ دوم : اس حصہ میں ہر یونٹ سے دو سوال لیتے ہوئے کل
دس (۱۰) سوال ہونگے۔ ہر یونٹ سے ایک سوال کا انتخاب
کرتے ہوئے کل پانچ سوالات کے جوابات تحریر کرنے
ہونگے۔ ہر سوال کا جواب تقریباً ۲۵۰ الفاظ میں ہوگا

کل نمبر ۵۰

حصہ سوم : اس حصہ میں چار سوال تفصیلی ہونگے (سوالات کے حصہ
بھی ہو سکتے ہیں) جو بھی یونٹ میں سے دئے جائیں گے
لیکن ایک یونٹ میں سے ایک سے زیادہ سوال نہیں ہوگا۔
صرف دو سوال کے جواب دینا ہے ہر جواب میں تقریباً
۵۰۰ الفاظ ہونگے۔
کل نمبر ۴۰

یونٹ - ۱

- ۱۔ غالب : عہد، سوانح اور شخصیت
- ۲۔ کلام غالب کے فکری عناصر

یونٹ - ۲

- ۱۔ غالب کا تصور عشق
- ۲۔ غالب کا تصور غم
- ۳۔ غالب کی غزل کی امتیازی خصوصیات

یونٹ - ۳

- ۱۔ غالب کی تصیدہ نگاری
- ۲۔ غالب کی مکتوب نگاری
- ۳۔ کلام غالب میں طنز و ظرافت
- ۴۔ جدید اردو نثر کے ارتقاء میں غالب کا حصہ

یونٹ - ۴

- ۱۔ غالب کی زبان اور اسلوب
- ۲۔ غالب کے اثرات اردو شعروادب پر

یونٹ - ۵

مطالعہ متن : برائے سوالات اور تشریح

ایہ اے سال اول (اردو) M.A. Pre. Urdu

خصوصی مطالعہ : اقبال (3-D : Iqbal)

وقت ۳ گھنٹے کل نمبر ۱۰۰

نصاب پانچ یونٹ پر مشتمل ہوگا۔
لیکن

پرچہ تین حصوں پر مشتمل ہوگا جس کی تفصیل اس طرح ہے
حصہ اول : اس حصہ میں ایک لازمی سوال جس میں ہر یونٹ سے دو
مختصر سوال لیتے ہوئے کل دس (۱۰) مختصر سوالات ہونگے
ہر مختصر سوال کا جواب تقریباً بیس (۲۰) الفاظ میں ہوگا۔

کل نمبر ۱۰

حصہ دوم : اس حصہ میں ہر یونٹ سے دو سوال لیتے ہوئے کل
دس (۱۰) سوال ہونگے۔ ہر یونٹ سے ایک سوال کا انتخاب
کرتے ہوئے کل پانچ سوالات کے جوابات تحریر کرنے
ہونگے۔ ہر سوال کا جواب تقریباً ۲۵۰ الفاظ میں ہوگا۔

کل نمبر ۵۰

حصہ سوم : اس حصہ میں چار سوال تفصیلی ہونگے (سوالات کے حصہ
بھی ہو سکتے ہیں) جو بھی یونٹ میں سے دئے جائیں گے
لیکن ایک یونٹ میں سے ایک سے زیادہ سوال نہیں ہوگا۔
صرف دو سوال کے جواب دینا ہے ہر جواب میں تقریباً
۵۰۰ الفاظ ہونگے۔
کل نمبر ۴۰

یونٹ - ۱

- ۱۔ اقبال کا عہد حیات اور شخصیت
- ۲۔ اقبال کی شاعری کا آغاز و ارتقاء
- ۳۔ اقبال کے فکری سرچشمے

یونٹ - ۲

- ۱۔ نثر اقبال کے بنیادی عناصر
- ☆ خودی، بے خودی ☆ زمان و مکان
- ☆ عشق و عظمت انسان

یونٹ - ۳

- ۱۔ اقبال کا فن
- ۲۔ اقبال کی غزل گوئی
- ۳۔ اقبال کی نظم نگاری

یونٹ - ۴

- ۱۔ اقبال کی نثر
- ۲۔ اقبال کی عظمت

یونٹ - ۵

مطالعہ متون : برائے سوالات اور تشریح

ایم اے سال اول (اردو) M.A. Pre. Urdu

خصوصی مطالعہ : پریم چند (3-E : Prem Chand)

وقت ۳ گھنٹے کل نمبر ۱۰۰

نصاب پانچ یونٹ پر مشتمل ہوگا۔

تین

پہلے تین حصوں پر مشتمل ہوگا جس کی تفصیل اس طرح ہے
حصہ اول : اس حصہ میں ایک لازمی سوال جس میں ہر یونٹ سے دو
مختصر سوال لیتے ہوئے کل دس (۱۰) مختصر سوالات ہونگے
ہر مختصر سوال کا جواب تقریباً بیس (۲۰) الفاظ میں ہوگا۔

کل نمبر ۱۰

حصہ دوم : اس حصہ میں ہر یونٹ سے دو سوال لیتے ہوئے کل
دس (۱۰) سوال ہونگے۔ ہر یونٹ سے ایک سوال کا انتخاب
کرتے ہوئے کل پانچ سوالات کے جوابات تحریر کرنے
ہونگے۔ ہر سوال کا جواب تقریباً ۲۵۰ الفاظ میں ہوگا۔

کل نمبر ۵۰

حصہ سوم : اس حصہ میں چار سوال تفصیلی ہونگے (سوالات کے حصہ
بھی ہو سکتے ہیں) جو سبکی یونٹ میں سے دئے جائیں گے
لیکن ایک یونٹ میں سے ایک سے زیادہ سوال نہیں ہوگا۔
صرف دو سوال کے جواب دینا ہے ہر جواب میں تقریباً
۵۰۰ الفاظ ہونگے۔

کل نمبر ۴۰

یونٹ - ۱

- ۱۔ پریم چند کا عہد ، سوانح اور شخصیت
- ۲۔ پریم چند کے فکری سرچشے

یونٹ - ۲

- ۱۔ پریم چند کا اثر اردو فکشن پر
 - ۲۔ پریم چند کی تصانیف
- افسانے ، ناول ، ڈرامے ، ادبی مضامین

یونٹ - ۳

- ۱۔ پریم چند کی زبان
- ۲۔ پریم چند کے کردار

یونٹ - ۴

- ۱۔ پریم چند کی تحریریں : ترجمے کا مسئلہ
- ۲۔ پریم چند کی تحریروں سے جدوجہد آزادی کا ربط

یونٹ - ۵

مطالعہ متن : برائے سوالات اور تشریح

ایم اے سال اول (اردو) M.A. Pre. Urdu
Paper - 4 (Tarikh Adab Urdu)

پرچہ چہارم ”تاریخ ادب اردو“

وقت ۳ گھنٹے کل نمبر ۱۰۰

نصاب پانچ یونٹ پر مشتمل ہوگا۔
 لیکن

پرچہ تین حصوں پر مشتمل ہوگا جس کی تفصیل اس طرح ہے
 حصہ اول: اس حصہ میں ایک لازمی سوال جس میں ہر یونٹ سے دو
 مختصر سوال لیتے ہوئے کل دس (۱۰) مختصر سوالات ہونگے
 ہر مختصر سوال کا جواب تقریباً دس (۲۰) الفاظ میں ہوگا۔

کل نمبر ۱۰

حصہ دوم: اس حصہ میں ہر یونٹ سے دو سوال لیتے ہوئے کل
 دس (۱۰) سوال ہونگے۔ ہر یونٹ سے ایک سوال کا انتخاب
 کرتے ہوئے کل پانچ سوالات کے جوابات تحریر کرنے
 ہونگے۔ ہر سوال کا جواب تقریباً ۲۵۰ الفاظ میں ہوگا

کل نمبر ۵۰

حصہ سوم : اس حصہ میں چار سوال تفصیلی ہو گئے (سوالات کے حصہ بھی ہو سکتے ہیں) جو سبھی یونٹ میں سے دئے جائیں گے لیکن ایک یونٹ میں سے ایک سے زیادہ سوال نہیں ہوگا۔ صرف دو سوال کے جواب دینا ہے ہر جواب میں تقریباً ۵۰۰ الفاظ ہو گئے۔ کل نمبر ۴۰

یونٹ - ۱

اردو زبان کی ابتدا
رکن میں اردو نثر و نظم

یونٹ - ۲

تاریخ ادب ہندی
رتی کال، ویر گاتھ کال، بھکتی کال

یونٹ - ۳

شمالی ہند میں اردو نثر کا ارتقاء
دہلی، دہلی، دہلی

یونٹ - ۴

اردو شاعری کی جدید اصناف آزاد نظم، معرکی نظم، نثری نظم۔
جدید شاعری

یونٹ - ۵

ترقی پسند ادب
اردو ادب پر مغربی اثرات

معاون کتب :

- (۱) اردو ادب کی تاریخ از عظیم الحق جنیدی
- (۲) دکن میں اردو از نصیر الدین ہاشمی
- (۳) مقدمہ زبان اردو از مسعود حسین خان
- (۴) لکھنؤ کا دبستان شاعری از ڈاکٹر ابو الیث صدیقی
- (۵) تاریخ ادب اردو از ڈاکٹر جمیل جالبی
- (۶) اردو کی نسائی تاریخ از ڈاکٹر مرزا خلیل احمد بیگ
- (۷) ترقی پسند ادب از علی سردار جعفری
- (۸) دہلی کا دبستان شاعری از ڈاکٹر نور الحسن ہاشمی
- (۹) ہندی ادب کی تاریخ از ڈاکٹر محمد حسن
- (۱۰) نئے ادبی رجحانات از ڈاکٹر اعجاز حسین
- (۱۱) دکنی ادب کی تاریخ از ڈاکٹر محی الدین قادری زور
- (۱۲) ادبی نشر کا ارتقاء از ڈاکٹر شہناز انجم
- (۱۳) اردو شاعری کا فنی ارتقاء از ڈاکٹر فرمان فتح پوری
- (۱۴) اردو ادب پر مغربی اثرات از حامدی کاشمیری